

POSTANOWIENIE

Dnia 22 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Siwek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Igor Zgoliński

SSN Ryszard Witkowski

w sprawie **J.F.**

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 22 listopada 2023 r.,

wniosku pełnomocnika

o wznowienie postępowania prawomocnie zakończonego

postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Łodzi

z dnia 2 kwietnia 2014 r., sygn. akt II AKz 113/14

utrzymującym w mocy postanowienie Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 4 lutego 2014 r., sygn. akt IV Ko 3/13 un

na podstawie art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k.

postanowił:

1. oddalić wniosek;

2. obciążyć wnioskodawcę J.F. kosztami sądowymi postępowania wznowieniowego.

UZASADNIENIE

Do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek pełnomocnika J. F. o wznowienie postępowania zakończonego wskazanymi wyżej prawomocnymi postanowieniami, którymi na mocy art. 1 ust. 1 ustawy z 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149 ze zm., tekst jednolity Dz. U z 2021 r. poz. 1693) – dalej także jako: ustawa lutowa, nie

uwzględniono wniosku w przedmiocie uznania za nieważne orzeczenia Kolegium do spraw Wykroczeń przy naczelniku Dzielnicy [...] z 7 czerwca 1978 r., w sprawie J. F., ukaranego za czyn polegający na zamieszkiwaniu w hotelu robotniczym bez dopełnienia obowiązku meldunkowego.

W przedmiotowym wniosku pełnomocnik powołując się na treść art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k. podniósł, iż po wydaniu prawomocnych orzeczeń wobec J. F. w tej sprawie, ujawniły się nowe fakty i dowody nieznane wcześniej orzekającym Sądom, szczególnie w postaci akt postępowania o sygn. akt S [...] oraz akt IPN [...], w których zostały zawarte informacje potwierdzające prowadzone przez organy władzy komunistycznej wobec J. F. w latach od 7 czerwca 1978 do grudnia 1989 r. represje i prześladowania za jego działalność niepodległościową, a te okoliczności – jego zdaniem – podważają dotychczasowe ustalenia wskazując jednocześnie, iż wydane wobec J. F. postanowienia nie są słuszne.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odnotować na wstępie należy, że przepisy regulujące wznowienie postępowania, chociaż ściśle odnoszą się do postępowania rozstrzygającego o odpowiedzialności karnej, mają zastosowanie do postępowania zainicjowanego wnioskiem o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem oddalającym wniosek o stwierdzenie nieważności orzeczenia, na podstawie ustawy lutowej (zob. np. postanowienia SN: z 9 marca 1999 r., II KO 250/98, z 26 lutego 2003 r., II KO 38/02).

Przepisy ustawy z 23 lutego 1991 r. nie zawierają odrębnych regulacji dotyczącej wznowienia postępowań, jednak poprzez treść art. 3 ust. 4 nakazują odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu postępowania karnego, jeśli przepisy tej ustawy nie stanowią inaczej. Wynika z tego zatem, że do wznowienia postępowania w przedmiocie stwierdzenia nieważności orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego stosuje się odpowiadające tej problematyce normy Kodeksu postępowania karnego.

Mając to na względzie stwierdzić należy, że wznowienie postępowania na podstawie *propter nova*, o jakiej mowa w art. 540 § 1 pkt 2 lit.a k.p.k. w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 ust. 4 ustawy lutowej, jest możliwe, jeżeli po wydaniu orzeczenia

ujawnią się nowe fakty lub dowody nieznane przedtem orzekającym w sprawie sądom, wskazujące na to, że czyn przypisany danej osobie miał jednak związek z jej działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, albo orzeczenie wydano z powodu takiej działalności, a zatem zachodzą podstawy do jego unieważnienia.

Uwzględniając powyższe należy stwierdzić, że wniosek pełnomocnika J. F. o wznowienie postępowania w sprawie uznania za nieważne wskazanego wcześniej orzeczenia Kolegium nie zasługiwał na uwzględnienie. Podnoszone bowiem przez pełnomocnika we wniosku okoliczności, mające wynikać z akt postępowań o sygn. [...] oraz akt IPN [...] nie potwierdziły, aby zmaterializowała się podstawa wznowienia *de novis*.

Informacje zamieszczone w przedmiotowych aktach, obrazujące niepodległościową działalność i związane z tym represje wobec J. F., były bowiem nie tylko znane orzekającym w tej sprawie Sądom, ale zostały przez nie zweryfikowane i ocenione. Jak wynika z uzasadnienia postanowienia Sądu I instancji z 4 lutego 2024 r. (IV Ko 3/13un), okoliczność zamieszczenia w dokumencie pt. „Ocena stanu bezpieczeństwa wewnętrznego [...] województwa w czerwcu 1978 r.”, sporządzonym przez Naczelnika III Wydziału KWMO, informacji, iż „Dnia 7 czerwca odbyła się rozprawa w kolegium przy Naczelniku Dzielnicy [...]przeciwko figurantowi sprawy „C” J. F. obwinionemu o zamieszkiwanie bez zameldowania w hotelu robotniczym. Figurant został ukarany grzywną w wys. 3 tys. zł z zamianą na 30 dni aresztu w przypadku nie uregulowania wpłaty w terminie 7 dni” (str. 5 tego dokumentu, k 220 akt IPN [...], t 2), nie przekonywała o istnieniu związku przyczynowego pomiędzy ukaraniem J. F. za wskazane wykroczenie a represjami, jakim podlegał na tle prowadzonej w tamtym okresie działalności niepodległościowej. Sąd ten podkreślił, że w dokumencie tym, poza wyłącznie informacyjną adnotacją o ukaraniu za brak meldunku, nie wskazano jednocześnie, aby podjęte i prowadzone wobec J. F. postępowanie wykroczeniowe miało na celu jego zastraszenie, czy odstraszenie od prowadzonej przeciwko aparatowi państwa działalności opozycyjnej. Inaczej sprawy się natomiast miały, gdy chodziło o środowisko tzw. „g.”, gdyż sprawa ukarania J. F. miała stanowić swoisty czynnik hamujący, odstraszaający dla aktywności tego ugrupowania, w tym prowadzonej

działalności kolportażowej pisma „R”. Tej natomiast wzmianki, nie można automatycznie przekładać na ocenę sytuacji J. F., gdyż w odniesieniu akurat do niego, brak było postaw do przyjęcia, że ukaranie za wykroczenie, miało związek z jego działalnością na rzecz niepodległego Państwa Polskiego. Z relacji J.F. wynikało nadto, że związek swojej opozycyjnej działalności ze sprawą ukarania za brak meldunku, wywodzi raczej z domysłów, gdyż jak sam stwierdził, nie dziwi go, że brak było na to jakichkolwiek racjonalnych dowodów. Jak natomiast argumentował Sąd Apelacyjny, związku ukarania J. F. z prowadzoną przez niego działalnością opozycyjną nie można domniemywać z subiektywnego przekonania wnioskodawcy, zważywszy, że ani Sąd ani J. F. nie dysponowali dowodami potwierdzającymi taką tezę. Niedopełnienie przez wnioskodawcę obowiązku meldunkowego, było według obowiązującego wówczas stanu prawnego penalizowane jako wykroczenie, co również nie uzasadnia przypuszczenia, że mogło być skutkiem jakiejkolwiek represji.

Powyższe przekonuje zatem, że Sądy obu instancji miały w polu widzenia ponoszone obecnie we wniosku, jako nowe fakty i dowody, okoliczności zarówno te związane z samym ukaraniem J. F. za wykroczenie, jak i prowadzoną przez niego działalnością niepodległościową oraz wynikającymi z niej ewentualnymi jego prześladowaniami. Dokumenty zamieszczone w dołączonych na żądanie pełnomocnika aktach spraw, nie spełniły zatem kryterium nowego dowodu, o jakim mowa w art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k. Postępowanie wznowieniowe nie jest natomiast kolejnym etapem procesu, mającym za przedmiot ocenę prawidłowości wydawanych w jego toku decyzji, a więc swego rodzaju drugim postępowaniem odwoławczym.

Już z treści wniosku, argumentacji wynikających z uzasadnień orzeczeń Sądów obu instancji, wynika że w niniejszej sprawie w istocie nie pojawiły się żadne nowe fakty lub dowody, co jest podstawowym warunkiem wznowienia postępowania na podstawie art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k., zaś wnioskodawca zmierza do wywołania ponownej i odmiennej oceny zaistniałych okoliczności od tej, która już miała miejsce. W kontekście przesłanek i celów instytucji nadzwyczajnej, jakim jest wznowienie postępowania, oczywiste jest, że tego rodzaju kontrola nie może mieć miejsca.

Przytaczane przez pełnomocnika postępowanie IPN Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Ł. ([...]) i akcentowane przez niego potwierdzenie popełnienia wobec J. F. zbrodni komunistycznej w okresie od 7 czerwca 1978 r. do grudnia 1989 r., również nie stanowią skutecznej postawy wznowienia. Postanowienie z 14 czerwca 2022 r. na mocy którego doszło, w oparciu o treść art. 17 § 1 pkt 5 k.p.k., do umorzenia śledztwa (k. 1103 akta [...]), jak i przytoczona w nim argumentacja, będąca oceną sytuacji dotyczącej J. F., nie mieszczą się we wskazanej wyżej przesłance wznowienia postępowania. Wskazują jedynie, że inny organ w sposób odmienny ocenił określone okoliczności, aniżeli dokonały tego Sądy orzekające w sprawie IV Ko 3/1un.

W tej sytuacji i wobec braku postaw skutkujących wznowieniem postępowania w odniesieniu do J. F., orzeczono jak w pkt I postanowienia.

O kosztach postępowania wznowieniowego rozstrzygnięto na podstawie art. 636 § 1 k.p.k. w zw. z art. 639 k.p.k..

(EF)

[a]